

Š i f r a k a n d i d a t a :
A j e l ö l t k ó d s z á m a :

Državni izpitni center

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK
TAVASZI VIZSGAIDŐSZAK

Z G O D O V I N A T Ö R T É N E L E M

== Izpitna pola 2 ==

2. feladatlap

Narodna zgodovina

Nemzeti történelem

Sreda, 4. junij 2008 / 90 minut

2008. június 4., szerda / 90 perc

Dovoljeno dodatno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese s seboj naliveo pero ali kemični svinčnik. Kandidat dobi dva ocenjevalna obrazca.

Engedélyezett segédeszközök: a jelölt töltőtollat vagy golyóstollat hoz magával. A jelölt két értékelőlapot is kap.

SPLOŠNA MATURA
ÁLTALÁNOS ÉRETTSÉGI VIZSGA

Navodila kandidatu so na naslednji strani.

A jelöltnek szóló útmutató a következő oldalon olvasható.

*Ta pola ima 20 strani, od tega 2 prazni.
A feladatlap 20 oldalas, ebből 2 üres.*

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na prvi strani in na ocenjevalna obrazca).

Izpitna pola vsebuje 25 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli. Pri reševanju si pomagajte s slikovnim gradivom.

Rešitve, ki jih pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpisujte **v izpitno polo** v za to predvideni prostor. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z nič (0) točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

ÚTMUTATÓ A JELŐLTNEK

Figyelmesen olvassa el ezt az útmutatót!

Ne lapozzon, és ne kezdjen a feladatok megoldásába, amíg azt a felügyelő tanár nem engedélyezi!

Ragassza vagy írja be kódszámát (a feladatlap első oldalának jobb felső sarkában levő keretbe és az értékelőlapokra)!

A feladatlap 25 feladatot tartalmaz. Összesen 60 pont érhető el. A feladatlapban a feladatok mellett feltüntetettük az elérhető pontszámot is. A feladatok megoldásakor támaszkodjon a képanyagra!

*Válaszait töltőtollal vagy golyóstollal írja a **feladatlap** erre kijelölt helyére! Olvashatóan írjon! Ha tévedett, a leírtat húzza át, majd választát írja le újra! Az olvashatatlan megoldásokat és a nem egyértelmű javításokat nulla (0) ponttal értékeljük.*

Bízzon önmagában és képességeiben! Eredményes munkát kívánunk!

[illegible]

SLOVENCİ IN MADŽARI V HABSBURŠKI MONARHIJI V PRVI POLOVICI 19. STOLETJA

SZLOVÉNEK ÉS MAGYAROK A HABSBURG BIRODALOMBA A 19.SZÁZAD ELSŐ FELÉBEN

1. V 18. stoletju se je v Evropi širilo kulturno in duhovno gibanje, ki ga imenujemo razsvetljenstvo. Razsvetljenstvo je s svojimi idejami vplivalo tudi na nekatere evropske vladarje, med njimi na avstrijska vladarja Marijo Terezijo in Jožefa II.

V krajšem razmišljanju razložite reforme Marije Terezije in Jožefa II. Pri zapisu upoštevajte naslednje elemente: davke, vojsko, šolstvo in vero (cerkev) ter upravno razdelitev slovenskega ozemlja, vsakega pa utemeljite z dvema argumentoma.

A 18. századi Európában terjedő kulturális és szellemi mozgalmat felvilágosodásnak nevezzük. A felvilágosodás ideológiája hatással volt egyes európai uralkodókra is, köztük a két osztrák uralkodóra, Mária Teréziára és II.Józsefre is.

Röviden magyarázza meg Mária Terézia és II. József reformjait. Vegye figyelembe a következőket: adó, hadsereg, oktatás és vallás (egyház), valamint a szlovén térség közigazgatási felosztása. Mindegyiket két érveléssel támassza alá.

(5 točk/pont)

Dne 29. novembra l. 1781 je ukazal cesar Jožef dvorni kanceliji, naj sestavi seznamek vseh moških in ženskih samostanov v avstrijskih deželah, »ki se ne pečajo niti s poukom mladine, niti z oskrbovanjem bolnikov, niti se ne odlikujejo v študijah.«

(Vir: Gruden, J., 1992: Zgodovina slovenskega naroda, str. 1000. Mohorjeva družba)

2. Med vladanjem Marije Terezije in Jožefa II. se je spremenil tudi položaj kmetov. Vladařja sta izdala robotniški in nevoljniški patent. Razložite, kako sta patenta vplivala na položaj kmetov.

Mária Terézia és II. József uralkodása alatt megváltozott a parasztek helyzete is. Az uralkodók kiadták az úrbéri és a jobbágyrendeletet. Magyarázza meg, hogyan hatottak a rendeletek a parasztság helyzetére.

(2 točki/pont)

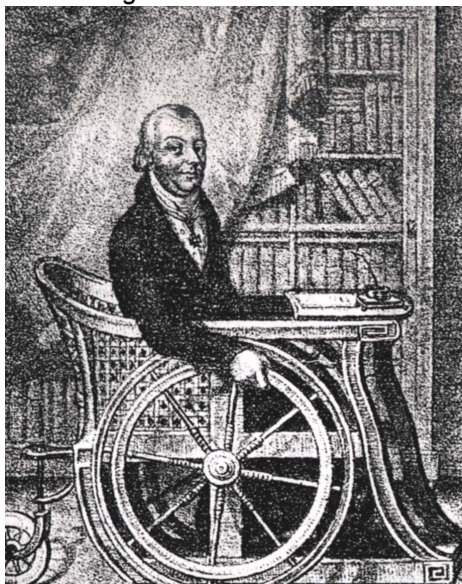
3. Slovensko narodno prebujenje, ki se je začelo v drugi polovici 18. stoletja, je povezano s pomembnimi moži na naših tleh. Povežite našete može tega časa z njihovo dejavnostjo tako, da črko pred njihovim priimkom prenesete v desni stolpec.

A 18. század második felében kezdődött szlovén nemzeti ébredés fontos egyéniségekhez kapcsolódik térségünkben.

Kösse össze ennek az időszaknak az egyéniségeit tevékenységükkel úgy, hogy a vezetéknévük előtti betűjelet átvizsi a jobb oldali oszlopba.

(3 točke/pont)

Slika 1: Žiga Zois

(Vir: Gruden, J., 1992: Zgodovina slovenskega naroda, str. 168. Mohorjeva družba)

A Jurij Japelj	_____ šolnik / <i>tanító</i>
B Blaž Kumerdej	_____ Kranjska grammatika, menih / <i>szerzetes</i>
C Marko Pohlin	_____ Poskus zgodovine Kranjske in drugih dežel južnih Slovanov Avstrije
D Anton Tomaž Linhart	_____ Zadovoljni Kranjec
E Valentin Vodnik	_____ jezikoslovec, prevajalec, verski pisatelj
F Žiga Zois	_____ nyelvész, fordító, egyházi szerző
	_____ mecén / <i>mecénás</i>

4. V času narodnega prebujenja je začel izhajati prvi slovenski časnik, ki ga je urejal in sestavljal Valentin Vodnik.
Navedite ime tega časnika.

A nemzeti ébredés idején jelent meg az első szlovén újság, amelyet Valentin Vodnik szerkesztett.

Nevezze meg ezt az újságot.

(1 točka/pont)

5. Na začetku 19. stoletja je del slovenskega ozemlja prišel pod francosko oblast.
Kdo in kdaj je s posebnim odlokom ustanovil Ilirske province?
Pojasnite dva razloga za ustanovitev Ilirskih provinc.

A 19. század kezdetén a szlovén térség egy része francia fennhatóság alá került.

Ki és mikor alapította meg külön rendelettel az Illír Tartományokat?

Magyarázza meg az Illír Tartományok megalapításának két okát.

(3 točke/pont)

Slika 2: Francosko-ilirski občinski pečat

(Vir: Gruden, J., 1992: Zgodovina slovenskega naroda, str. 89. Mohorjeva družba)

6. Francoska oblast je v Ilirskih provincah uvedla reforme in spremembe.
Obkrožite črke pred pravilnimi trditvami, povezanimi s temi reformami in spremembami.

*A francia hatalom reformokat és változásokat hozott az Illír Tartományokba.
Karikázza be a két helyes állítás előtti betűjelet, amelyek ezen reformokkal és változásokkal kapcsolatosak.*

(3 točke/pont)

- A Francozi so v Ilirskih provincah odpravili fevdalizem.
A franciák az Illír Tartományokban eltörölték a feudalizmust.
- B V Trstu so Francozi ustanovili univerzo.
A franciák Triesztben egyetemet alapítottak.
- C Vsi državljani Ilirskih provinc so postali enaki pred zakonom.
Az Illír Tartományok állampolgárai kivívták a törvény előtti egyenlőségüket.
- D V Ilirskih provincah je bila uvedena gospodarska svoboda in odpravljeni so bili cehi.
Az Illír Tartományokban bevezették a gazdasági szabadságot, és eltörölték a céheket.
- E Vsi novi zakoni in odredbe so bili izdani tudi v slovenščini.
Minden új törvény és rendelet szlovén nyelven jelent meg.
- F Plemstvo je dobilo pomembno vlogo v deželnih stanovih Ilirskih provinc.
A nemeseknek fontos szerep jutott az Illír Tartományok tartományi rendjében.

7. Po Napoleonovem padcu je prišlo celotno slovensko ozemlje pod Avstrijo.
Kako imenujemo obdobje v habsburški monarhiji od dunajskega kongresa do revolucije 1848?

*Napóleon bukása után az össz-szlovén terület Ausztria fennhatósága alá került.
Hogy nevezzük a Habsburg Birodalomban a bécsi kongresszustól az 1848-as forradalomig terjedő időszakot?*

(1 točka/pont)

8. Sveta aliansa, ki je skrbela za nespremenljivost meja v Evropi, je sprejemala odločitve na kongresih.
Kako se je uresničeval spodaj navedeni sklep z opavskega kongresa?
Kdaj je bil kongres Svete alianse v Ljubljani?

Az európai határok változatlanóságát biztosító Szent Szövetség határozatait a kongresszusokon fogadta el.

Hogyan érvényesült az opavai kongresszus alább megnevezett határozata?

Mikor volt a Szent Szövetség kongresszusa Ljubljanában?

(2 točki/pont)

... da tudi v dejanjih in brezobzirno izvršijo sklep opavskega kongresa, čigar protokol določa: Zvezne države se zavezujejo, da ne bodo priznale nezakonitih reform. Države, kjer bi se kaj takega pripetilo, bodo privedli nazaj v naročje zveze bodisi zlepa ali pa tudi s silo.

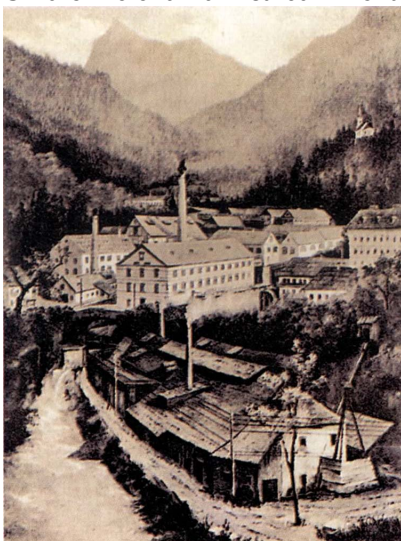
(Vir: Gruden, J., 1992: Zgodovina slovenskega naroda, str. 291. Mohorjeva družba)

9. V 19. stoletju se je pričela industrializacija tudi na Slovenskem.
Povežite našete panoge s kraji, kjer je bila ta dejavnost.

*A 19. században a szlovén térségben is kezdetét vette az iparosítás.
Kösse össze az ágazatokat a helységnevekkel.*

(3 točke/pont)

Slika 3: Železarna Bistrica v Rožu

A železarstvo
vaskohászat

B bombažna predilnica
pamutfonoda

_____ Ajdovščina

_____ Prebold

_____ Prevalje

_____ Ljubljana

_____ Bistrica v Rožu

_____ Dvor pri Žužemberku

(Vir: Granda, S., Rozman, F., 2002: Zgodovina 3, str. 31. DZS. Ljubljana)

10. Po preglednici pojasnite, kakšen je bil industrijski razvoj naših dežel v prvi polovici 19. stoletja v primerjavi z drugimi deželami v monarhiji.

A táblázat segítségével magyarázza meg, milyen volt térségünk ipari fejlődése a 19. század első felében a Monarchia más térségeivel összehasonlítva.

(1 točka/pont)

Preglednica 1: Število parnih strojev leta 1841 / A gőzgépek száma 1841-ben

Dežele / tartományok	Štev. parnih strojev a gőzgépek száma
Češka / Csehország	79
Moravska in Šlezija / Morvaország és Szilézia	77
Spodnja Avstrija / Alsó-Ausztria	56
Kranjska / Krajna	4
Primorska / Tengermellék	3
Zgornja Avstrija / Felső-Ausztria	2
Tirolska / Tirol	1
Štajerska / Stájerország	1
Skupaj / Összesen	223

(Vir: Cvirn, J., Studen, A., 2004: Zgodovina 3, str. 30. DZS. Ljubljana)

11. Izjemen pomen za nadaljnji gospodarski razvoj je imela zgraditev Južne železnice prek našega ozemlja.

Navedite mesto, kjer se je Južna železnica začela, in mesto, kjer se je končala.

Navedite ime cesarja, ki se je ob otvoritvi prvi peljal s to železnico.

A további gazdasági fejlődésre nagy hatással volt a térségünket átszelő déli vasútvonal kiépítése.

Nevezze meg azokat a városokat, ahol a déli vasútvonal elkezdődött, illetve befejeződött.

Nevezze meg azt a császárt, aki a megnyitáskor elsőként utazott e vasútvonalon.

(2 točki/pont)

12. V času Metternichovega absolutizma sta bila na Kranjskem dva kroga, eden okoli Janeza Bleiweisa ter drugi okoli Franceta Prešerna in Matije Čopa. Navedite publikaciji, ki sta ju izdajala oba kroga. Katera od teh publikacij je bila namenjena izobražencem?

A Metternich-féle abszolútizmus idején Krainában két kör tevékenykedett, az egyik Janez Bleiweis, a másik pedig France Prešeren és Matija Čop körül. Nevezze meg mindkét kör kiadványát. E kiadványok közül melyik készült az értelmiség számára?

(2 točki/pont)

Slika 4: Janez Bleiweis

(Vir: Granda, S., Rozman, F., 2002: Zgodovina 3, str. 36. DZS. Ljubljana)

13. Leta 1848 so Evropo zaznamovale revolucije. Dne 13. marca 1848 je izbruhnila revolucija na Dunaju. Naštejte dva družbena sloja, ki sta sodelovala v njej. Kateri kancler je moral odstopiti? Kakšen dokument je obljubil cesar Ferdinand I.?

Az 1848-as évet Európában forradalmak jellemezték. 1848. március 13-án Bécsben kitört a forradalom.

Nevezzen meg két társadalmi réteget, amely részt vett benne.

Melyik kancellárnak kellett lemondania?

Milyen dokumentumot ígért meg I. Ferdinánd császár?

(3 točke/pont)

Slika 5: Kanclerjev beg

(Vir: Cvirn, J., Studen, A., 2004: Zgodovina 3, str. 42. DZS. Ljubljana)

Trinajstega marca sta si stala nasproti zmedena in razkrojena oblast, ki se je obotavljala dosledno izpeljati svoj sklep, da bo s silo ohranila red, in množica, v kateri so se združili meščani, delavci in študenti, prežeti s sovraštvom do absolutizma.

(Vir: Bled. Jean-Paul 1990: Franc Jožef, str. 70. Mladinska knjiga. Ljubljana)

14. Odmev marčne revolucije je bil močan tudi na Slovenskem.
Pojasnite prve odmeve na revolucijo pri slovenskem meščanstvu in kmetih.

*A márciusi forradalomnak a szlovén térségben is erős visszhangja volt.
Magyarázza meg a szlovén polgárság és parasztság első forradalmi visszhangját.*

(2 točki/pont)

15. Revolucijo 1848 imenujemo tudi pomlad narodov. Nemci so poskušali rešiti vprašanje razdrobljenosti Nemčije z združitvijo in so zato sklicali vsenemški parlament v Frankfurtu. Odziv Slovanov na to dogajanje je bil sklic slovanskega kongresa v Pragi.
Pojasnite tri pojme: velikonemški program, malonemški program in avstroslavizem, povezane z obema sklicema.

Az 1848-as forradalmat a nemzetek tavaszának is nevezzük. A németek Németország tagoltságát egyesítéssel igyekeztek megoldani, ezért Frankfurtban összehívták az össznémet parlamentet. A szlávok reakciója erre a szláv kongresszus összehívása volt Prágában. Magyarázza meg a következő három összehívással kapcsolatos fogalmat: nagynémet program, kisémet program és ausztroszlavizmus.

(3 točke/pont)

VELIKONEMŠKI PROGRAM / NAGYNÉMET PROGRAM

MALONEMŠKI PROGRAM / KISNÉMET PROGRAM

AVSTROSLAVIZEM / AUSZTROSZLAVIZMUS

16. Leta 1848 so napisali svoj narodnopolitični program tudi Slovenci. Navedite, kdo je prvi zajel bistvo Zedinjene Slovenije že marca 1848. Katero društvo je oblikovalo program Zedinjene Slovenije 20. aprila 1848? Navedite dve temeljni zahtevi v 1. točki programa. Nasprotovanje kateremu programu je razvidno v 3. točki?

1848-ban a szlovének is megírták nemzetpolitikai programjukat.

Ki foglalta össze elsőként, már 1848 márciusában az Egyesített Szlovénia lényegét?

Melyik társaság formálta meg az Egyesített Szlovénia programot 1848. április 20-án?

Nevezze meg a program első pontjának két alapvető követelményét.

Melyik program ellen szól a 3. pont?

(4 točke/pont)

1. Da se politično razkropljeni narod Slovencev na Kranjskem, Štajerskim, Primorskem in Koroškem kakor jeden narod v eno kraljestvo z imenom »Slovenija« zedini, in da ima za-se svoj deželni zbor.

3. Da bode naša Slovenija obstojni del Avstrijskega ne nemškega cesarstva. Mi nočemo, da bi bila naša dežela pri nemškem zboru namestovana, le tiste postave nas bodo vezale, ktere nam bode Cesar z našimi poročniki dal.

(Vir: Melik, V., Gestrin., F., 1976: Zgodovinska čitanka, str. 31, 32. DZS. Ljubljana)

17. Revolucionarno leto je prineslo spremembo tudi kmetom.
Pojasnite, kako je bil odpravljen fevdalni sistem in kdo ga je odpravil.

A forradalmi év változásokat hozott a parasztnak is.

Magyarázza meg, hogyan törölték el a feudális rendszert, valamint azt, hogy ki tette ezt meg.

(2 točki/pont)

Šestič. Za obveznosti in za dajatve v blagu in denarju, ki jih je moral kmet plačevati zemljiškemu, desetinskemu ali zavetniškemu gospodu, je potrebno v najkrajšem času odmeriti primerno odškodnino.

(Vir: Jernejčič, R. A., 2000: Zgodovina na maturi, str. 62. DZS. Ljubljana)

18. Revoluciji leta 1848 je sledila razglasitev oktroirane ustave, ki je bila že leta 1851 preklicana.
Sledilo je obdobje neoabsolutizma.
Razložite, v čem se razlikuje oktroirana ustava od običajne.

Az 1848-as forradalmat az oktrojált alkotmány kikiáltása követte, amit már 1851-ben vissza is vontak.

A neoabszolútizmus korszaka következett.

Magyarázza meg, miben különbözik az okrojált alkotmány a hagyományostól.

(1 točka/pont)

19. V času neoabsolutizma je slovensko narodno gibanje veliko doseglo. Razložite zasluge Antona Martina Slomška in Petra Kozlerja za te dosežke v petdesetih letih 19. stoletja.

Kje je imela sedež Družba sv. Mohorja, zaslužna za širjenje slovenske besede?

A neoabszolutizmus idején a szlovén nemzeti mozgalomnak sok vívmánya volt.

Magyarázza meg Anton Martin Slomšek és Peter Kozler fáradozásait a 19. század ötvenes éveiben.

Hol volt a székhelye a Sz. Mohor Társaságnak, amely a szlovén nyelv terjesztésében tűnt ki?

(3 točke/pont)

Slika 6: Anton Martin Slomšek

(Vir: Granda, S., Rozman, F., 2002: Zgodovina 3, str. 49. DZS. Ljubljana)

20. V pravilnem časovnem zaporedju razvrstite našete dogodke od 1 (najstarejši dogodek) do 6 (najmlajši dogodek). (Pri reševanju naloge si pomagajte z naštetimi leti: 1740, 1815, 1843, 1848, 1851 in 1857.)

Az eseményeket tegye helyes időrendi sorrendbe 1-től 6-ig terjedő számokkal (kezdje a legrégebbről). (A feladat megoldásánál szolgáljanak segítségül a következő évszámok: 1740, 1815, 1843, 1848, 1851 és 1857.)

(3 točke/pont)

_____ Avstrijski prestol je zasedel cesar Franc Jožef.
Az osztrák trónt Ferenc József foglalta el.

_____ Začela je vladati cesarica Marija Terezija.
Mária Terézia uralkodásának kezdete.

_____ Začele so izhajati Kmečke in rokodelske novice.
Megjelent a Kmečke in rokodelske novice.

_____ Uveden je bil Bachov absolutizem.
Bevezették a Bach-féle abszolutizmust.

_____ Dograjena je bila Južna železnica.
Megépítették a déli vasútvonalat.

_____ Dunajski kongres je zaključil delo.
A bécsi kongresszus befejezte munkáját.

21. *A francia forradalom eszméi Magyarországra is eljutottak. Itt is megjelentek a jakobinusok. Nevezze meg a magyar jakobinusok vezetőjét, valamint a mozgalom még egy tagját.*

Ideje francoske revolucije so dosegle tudi Madžarsko. Tudi tu so se pojavili jakobinci. Poimenujte voditelja madžarskih jakobincev in še enega člana gibanja.

(2 pont/točki)

22. *Karikázza be a két helyes állítás előtti betűjelet.*

Obkrožite črki pred pravilnima odgovoroma.

(2 pont/točki)

- A *Amikor báró Wesselényi hazatért franciaországi utazásáról, a magyarokkal megismertette a jakobinus eszméket.*
Potem ko se je baron Wesselényi vrnil s potovanja po Franciji, je Madžarom posredoval ideje jakobincev.
- B *A jakobinusok megalapították a Reformátorok Társaságát.*
Jakobinci so ustanovili Društvo reformatorjev.
- C *Mária Terézia támogatta a magyar jakobinusokat.*
Marija Terezija je podpirala madžarske jakobince.
- D *I. Ferenc idejében a reformokért lelkesedők szabadkőműves páholyokat és olvasóköroket szerveztek.*
V času Franca I. so za reforme navdušujoči organizirali prostozidarske lože in čitalnice.

23. A képen látható személyek kapcsolatban álltak a reformkorral.
Nevezze meg a képen látható személyeket, valamint nevezze meg egy-egy tettüket, ill. művüket.

Osebi na slikah sta povezani z dobo reform.

Poimenujte osebi na slikah in k vsakemu pripišite eno izmed njunih del oziroma dejanj.

(2 pont/točki)

Slika 7

(Vir: Herber, A.:Történelem 5, str. 132. Reáltanoda Alapítvány, Budapest 2001)

Slika 8

(Vir: Herber, A.:Történelem 5, str. 125. Reáltanoda Alapítvány, Budapest 2001)

24. *A reformkor egyik legkiemelkedőbb személyisége gróf Széchenyi István. Ismertesse programját és gyakorlati munkásságát.*

Ena najpomembnejših osebnosti dobe reform je grof István Széchenyi.
Predstavite njegov program in delovanje.

(3 pont/točke)

25. 1848 márciusában Magyarországon is kitört a forradalom.
Sorolja fel a forradalmárok három követelményét.
Mit kaptak a magyarok áprilisban V. Ferdinánd császártól?

Marca leta 1848 je tudi na Madžarskem izbruhnila revolucija.
Naštejte tri zahteve revolucionarjev.
Kaj so dobili Madžari aprila od cesarja Ferdinanda?

(2 pont/točki)

Prazna stran
Üres oldal

Prazna stran
Üres oldal